

vsem, ki jih zanimajo tako splošno znana vprašanja s področja latinske slovnice kot je vprašanje »pravilne« izgovorjave. Nasploh je učbenik Matjaža Babiča *Zgodovinsko glasoslovje in oblikoslovje latinskega jezika* nepogrešljiv priročnik za razumevanje latinskih besedil. Še zlasti pravilno

razumevanje besedil, tudi literarnih, pisanih v arhaični latinščini, je brez tovrstnega priročnika takorekoč nemogoče. Lahko si želimo podobnih del s še drugih področij.

Jerneja Kavčič

K prevodu Aristotelovega spisa *O nebu* : beseda prevajalca na tiskovni konferenci ob izidu knjige

Spoštovani!

Pozdravljam vse, ki ste se z mano prišli veselit izida te knjige, kajti rojstvo – četudi je to rojstvo knjige – JE razlog za veselje.

Pozdravljam tudi one, ki so semkaj prišli, da s svojim budnim očesom premerijo in pretehtajo besede, zapisane v tej knjigi. In prav na tem bojnem polju se boste radi ali neradi morali soočiti s prevodom, pod katerim sem podpisan. Zato najprej nekaj besed v zagovor temu, zakaj sem se odločil pristopiti k temu projektu. Predvsem je šlo najprej za izziv, potem za preizkus vzdržljivosti, kasneje za načelo vztrajnosti. V približno tri obdobja tako lahko razdelim tudi potek prevajanja: v prvem obdobju (tudi najdaljšem) sem se prebijal skozi vsako besedo: marsikatera pot se mi je včasih zadelo preveč strma, preveč neprehodna in cilj preveč oddaljen, zato že kar neviden. Dvakrat sem si moral v tem času vzeti daljši odmor, da so se hudourniki prevajanja zlili v sicer večjo, a zato mirnejšo, globljo in obvladljivejšo reko misli, ki je – mirum auditu – dobivala celó zaokroženo

podobo. Morda najbolj čustven trenutek je zame bil, ko sem premagal še zadnji stavek zadnjega odstavka v 4. (zadnji) knjigi; pika, ki sem jo postavil takrat, je v sebi nosila težo vsega prevoda.

V drugem obdobju sem svoj prevod popravljal, a moram priznati, da z znanstvenega vidika morda celo na slabše, ker sem podlegel skušnjavi, pred katero je postavljen vsak prevajalec, namreč, da bi prevod naredil razumljiv, privlačen in berljiv. Rezultat teh prizadevanj (ki tako rekoč delujejo mimo prevajalca) je bil – recimo mu – literarni prevod, ki je v mnogočem ustrezal mojim pričakovanjem in željam. TODA govoriti o Aristotelovih spisih (POZOR: govorimo o spisih, ki so prišli do nas, ne o tistih, za katere celo sam Ciceron kaže nenavadno živo navdušenje) kot o razumljivih, privlačnih in berljivih je v najboljšem primeru delna (ali celo prikrojena) resnica, če ni celo zmeta. Zato tretje obdobje prevajanja ne nosi nič manjše teže, nič manjšega pomena pri končnem prevodu.

V tem obdobju sem intenzivno sodeloval z dr. Veselom, ki je moj prevod spet in spet »potegoval k tlom«, tako da je postajal bolj podoben izvorniku, da se je vedno bolj osvo-

bajal literarne tančice, s katero sem ga ovil, in da je postajal ter na koncu tudi postal – kolikor mi seveda dovoljuje videti subjektivni pogled – aristotelovski. Zaradi tega krožnega popotovanja od Aristotelovega spisa do aristotelovskega prevoda v slovenščino mi bo delo na tej knjigi ostalo v nadvse prijetnem spominu, čeprav moram hkrati pripomniti, da je prevod moč vedno izboljševati in popravljati. Njegov najtemeljitejši kritik pa je čas, zato mu ga z lahkim srcem prepuščam.

Ta Aristotelov spis bo (vsaj iz znanstvene perspektive) lažje brati predvsem zato, ker je izdaja dvojezična: ob slovenskem prevodu stoji grški original. Kolikor bolj je to obremenilno za prevajalca, toliko bolj je v prid samemu spisu in mislim, ki so zajete v njem. Samo želim si, da bi del v dvojezični izdaji bilo še več in da bi založba, ki se je tako pogumno lotila te vrste izdaj, pri njih vztrajala še naprej.

Rečeno mi je bilo, naj za to kratko uvodno predstavitev izpostavim terminološke težave in iskanje njihovih rešitev. Pravzaprav je težko narediti neko pametno sintezo vsega tistega, na trenutke tudi mukotrpnega dela, ko prevajalec najprej nekaj bere pri enih, potem posluša od drugih, nato sprašuje za nasvete izkušenejše in modrejše, na koncu pa se sam pri sebi sooči z nasprotnimi argumenti, ki jih mora v duhu enotnega spisa skladno združiti v podobo NEBA, SVETA, CELOTE in VSEGA (to so izrazi, s katerimi Aristotel poimenuje vesolje). Zato je edina primerna sinteza, ki vam jo lahko iskreno ponudim, pravzaprav le prevod. Kljub

temu vas lahko napotim po bližnjici, ki jo najdete čisto na koncu knjige. Nosi preprost naslov »Glosarij«, v njej pa so vsi strokovni izrazi, ki nastopajo v tem delu. Izhodišče predstavlja grška beseda, ki ji je dodan slovenski prevod, takoj za njim pa so navedena mesta, kjer se beseda v originalu nahaja. Kadar grška beseda zahteva več slovenskih prevodov, so mesta ponavadi navedena za vsakim slovenskim pomenom. Glosarij je dobrodošel pripomoček, seveda pa ga je treba jemati »cum grano salis«.

Zahvale: 1) Kristijanu Šinkecu, ki mi je požrtvovalno pomagal pri delu z glosarijem; 2) dr. Vojislavu Likarju, ker je od najinega prvega srečanja pa do zadnjih korektur zaupal vame (bolj kot jaz sam); 3) dr. Matjažu Veselu, čigar zasluge sem že omenil, poudariti pa moram, da je bil vsakič, ko sem ga zasul s problemi in svojim videnjem njihovih rešitev, nadvse pripravljen na pogovor in da je odnos, kakršnega sva vzpostavila na osnovi pogovorov, v marsičem pripomogel k razrešitvi težjih mest v delu; 4) dr. Matjažu Babiču, ki je dvakrat nastopil v vlogi Hermesa, prvič, ko mi je omenil, da na založbi iščejo prevajalca za Aristotelov kozmološki spis, in drugič, ko je moja voljo, ki je pod dozdevno pretežkim bremenom že začela klecati, s strogo in neomahljivo besedo zopet spravil k sebi; 5) vsem ostalim, ki so mi prisluhnil, ko sem jim razlagal svoje prevajalske težave, vsem, ki so se hoteli pogovarjati o njih in predvsem vsem onim, ki so me bodrili v težavnih trenutkih. Hvala!

Pavel Češarek